

Furnizarea de informații și acordarea sprijinului victimelor criminalității în Uniunea Europeană. Unele opinii critice

Dr. Minodora-Ioana RUSU

Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, București, România
oanarusu_86@yahoo.com

***Rezumat:** Lucrarea de față prezintă o examinare succintă a dispozițiilor Directivei 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității, și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului, în mod deosebit în legătură cu furnizarea de informații și sprijin victimelor unor infracțiuni comise pe teritoriul unui alt stat membru decât cel de reședință al victimei. În cadrul lucrării, pe lângă examinarea dispozițiilor actului normativ european, am procedat și la examinarea succintă a unor dispoziții ale legii române, prin care sunt reglementate aceste drepturi ale victimei în dreptul intern. Valoarea lucrării constă în examinarea realizată, precum și în opiniile critice și propunerile de lege ferenda formulate, propuneri menite să contribuie la perfecționarea sistemului legislativ european în domeniu. Studiul poate fi util mediului universitar, precum și practicienilor cu atribuții concrete în activitatea de prevenire și combatere a criminalității de toate genurile. Prin această lucrare se continuă cercetarea complexă realizată în domeniul cooperării judiciare internaționale în materie penală, materializată în publicarea mai multor cărți (tratate, monografii), precum și a unor studii și articole publicate în reviste de specialitate sau în volumele unor conferințe interne sau internaționale.*

***Cuvinte cheie:** infracțiune; drepturile victimei unei infracțiuni; dreptul de a primi informații.*

Introducere

Pe fondul creșterii criminalității la nivel internațional, în ultimii ani, statele lumii înregistrează o reacție de solidaritate, care s-a materializat în intensificarea activității de cooperare judiciară în materie penală [1]. Pe acest fond, odată cu trecerea timpului, în Europa s-au cristalizat mai multe forme de cooperare judiciară internațională în materie penală, respectiv: extrădarea, mandatul european de arestare, transferul de proceduri în materie penală, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești străine, asistența judiciară și altele [2].

În doctrina recentă se susține, argumentat, că fără a diminua importanța celorlalte forme de cooperare judiciară internațională în materie penală, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești străine reprezintă baza, temelia, de la care se pleacă de fiecare dată în activitatea complexă de cooperare judiciară între statele lumii și, implicit, încrederea reciprocă în aceste decizii judiciare pronunțate de organele judiciare abilitate ale unui stat sau altul [3].

Într-o altă opinie (recentă), se susține că cea mai complexă formă de cooperare judiciară internațională în materie penală, care practic constituie fundamentul activității de cooperare în materie penală în ansamblul său, este recunoașterea și executarea hotărârilor penale și a actelor judiciare care emană de la o autoritate competentă a altui stat [4].

Ca formă distinctă de cooperare judiciară internațională în materie penală, apreciată ca fiind cea mai importantă, în raport cu celelalte forme recunoscute de statele lumii cu regimuri politice democratice

recunoscute ale lumii [5], recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești străine a fost perfecționată legislativ permanent, fiind, la momentul actual, indispensabilă activității complexe de prevenire și combatere a criminalității de toate genurile.

Asigurarea unui spațiu de libertate, securitate și justiție reprezintă unul dintre cele mai importante obiective asumate de Uniunea Europeană, obiectiv care se fundamentează pe principiul recunoașterii și încrederii reciproce a hotărârilor judecătorești în materie penală, adoptate de către autorități competente ale altui stat membru.

Pe de altă parte, Uniunea s-a angajat să asigure un nivel înalt de protecție victimelor criminalității pe teritoriul său, mai ales atunci când acestea sunt cetățeni ai altui stat, în acest sens fiind adoptată Decizia-cadru 2001/220/JAI a Consiliului din 15 martie 2001 privind statutul victimelor în procedurile penale [6].

În baza Programului de la Stockholm - o Europă deschisă și sigură în serviciul cetățenilor și pentru protecția acestora [7], adoptat de Consiliul European în cadrul reuniunii din 10-11 decembrie 2009, Comisia și statele membre au fost invitate să examineze modalitățile de îmbunătățire a legislației și a măsurilor practice de sprijin pentru protecția victimelor.

De altfel, art. 82 alin. (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) prevede instituirea unor norme minime, aplicabile în statele membre, în vederea facilitării recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare, precum și a cooperării polițienești și judiciare în materie penală cu dimensiune transfrontalieră, în special cu privire la drepturile victimelor criminalității.

În același timp, în rezoluția din 10 iunie 2011 privind foaia de parcurs pentru consolidarea drepturilor și protecției victimelor, în special în cadrul procedurilor penale (cunoscută ca și foaia de parcurs de la Budapesta), Consiliul a apreciat că, la nivelul Uniunii, ar trebuie desfășurate o serie de acțiuni care să aibă în vedere consolidarea drepturilor, sprijinirea și protecția victimelor criminalității.

Pe acest fond, la nivelul Uniunii Europene au fost adoptate mai multe acte normative și rezoluții, respectiv:

- Directiva 2011/99/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind ordinul european de protecție [8], care stabilește mecanismul juridic aplicat pentru recunoașterea reciprocă de către statele membre a măsurilor de protecție în domeniul criminalității;

- Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia [9];

- Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile [10], care tratează, printre altele, nevoile specifice ale categoriilor speciale de victime ale traficului de persoane, ale abuzului sexual asupra copiilor, precum și ale exploatării sexuale și pornografiei infantile;

- Rezoluția Parlamentului European din 26 noiembrie 2009 referitoare la eliminarea violenței împotriva femeilor [11];

- Rezoluția Parlamentului European din 5 aprilie 2011 referitoare la prioritățile și structura unui nou cadru al politicii UE de combatere a violenței împotriva femeilor [12]; prin adoptarea acestui instrument juridic, Parlamentul European a propus o strategie de combatere a violenței împotriva femeilor, a violenței domestice și a mutilării genitale a femeilor, care să stea la baza viitoarelor instrumente legislative în materie de drept penal, pentru combaterea violenței bazate pe gen, inclusiv un cadru de combatere a violenței împotriva femeilor (politică, prevenire, protecție, urmărire în justiție, măsuri concrete și parteneriat), urmat de un plan de acțiune al Uniunii. În ceea ce privește reglementările internaționale în acest domeniu, acestea cuprind Convenția Organizației Națiunilor Unite privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW), adoptată la 18 decembrie 1979, recomandările și deciziile Comitetului CEDAW și Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice adoptate la 7 aprilie 2011.

Pe fondul menționat, a fost adoptată și Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului [13].

Considerând acest subiect este de mare actualitate, vom proceda la examinarea acestui instrument juridic european, cu evidențierea principalelor drepturi ce este necesar a se asigura victimelor criminalității, precum și a sprijinului acordat de către serviciile de sprijinire a victimelor din cadrul statelor membre ale Uniunii Europene.

1. Drepturile victimelor în ceea ce privește categoriile de informații ce le pot fi furnizate

În cadrul procedurilor penale, victimele criminalității beneficiază de dreptul la furnizarea unor categorii speciale de informații care, la rândul lor, privesc respectarea următoarelor drepturi: *dreptul de a înțelege și de a se face înțeles, dreptul de a primi informații încă de la primul contact cu o autoritate competentă, drepturile în momentul formulării unei plângeri, dreptul de a primi informații cu privire la propria cauză și dreptul la servicii de interpretariat și traducere.*

Având în vedere importanța cunoașterii, dar mai ales a respectării acestor drepturi, vom proceda la o examinare succintă a acestora, așa cum sunt menționate în instrumentul juridic european.

1.1. Dreptul victimei de a înțelege și de a se face înțeleasă. Respectarea acestui drept instituie obligația pentru statele membre de a asigura asistarea victimelor, în așa fel încât acestea să înțeleagă și să se poată face înțelese, încă de la primul contact cu autoritățile judiciare și, de asemenea, în cursul oricărei interacțiuni ulterioare, în cursul procedurilor penale.

Pentru respectarea acestui drept este necesar, de asemenea, ca tot ceea ce se comunică victimei să se realizeze într-un limbaj simplu și accesibil, atât verbal cât și scris; în acest sens, se vor avea în vedere inclusiv eventualele dizabilități ale victimei, ce pot afecta abilitatea de a înțelege sau de a se exprima.

Victimele au posibilitatea de a solicita să fie însoțite de o persoană aleasă de acestea, cu ocazia primului contact cu o autoritate competentă, în ipoteza în care, datorită impactului infracțiunii, aceasta solicită asistență pentru a înțelege sau a se face înțeleasă; fără îndoială că această situație nu va fi incidentă în cazurile în care este contrar intereselor victimei, ori ar afecta desfășurarea normală a procedurii penale (art. 3 din actul juridic european examinat).

Dacă ne raportăm la dispozițiile legii române, observăm că, la momentul actual acest drept este menționat expres în dispozițiile art. 4 alin. (3) din Legea nr. 211/2014 privind unele măsuri pentru protecția victimelor criminalității, cu modificările și completările ulterioare.

1.2. Dreptul victimei de a primi informații încă de la primul contact cu o autoritate competentă. Încă de la primul contact cu o autoritate competentă, victimele vor primi următoarele informații, fără întârzieri inutile, informații necesare pentru a le permite să-și cunoască și să înțeleagă drepturile prevăzute în actul normativ european examinat:

a) *tipul de sprijin pe care victimele îl pot primi*, din partea oricărei autorități sau persoane, inclusiv (dacă este cazul), informații de bază privind accesul la asistență medicală, orice tip de asistență specializată, inclusiv asistență psihologică și cazare alternativă;

b) *procedurile privind formularea unei plângeri*, cu privire la o infracțiune și rolul victimelor în aceste proceduri; apreciem că în acest caz, se va proceda la explicarea condițiilor de fond și formă ce trebuie îndeplinite de plângerea în cauză pentru a fi avute în vedere;

c) *modul și condițiile în care victimele pot obține protecție*, inclusiv măsurile de protecție ce pot fi asigurate de autoritățile competente ale statului membru respectiv;

d) *modul și condițiile de acces la consiliere juridică*, asistență juridică și orice altă formă de consiliere;

e) *modul și condițiile în care victimele pot avea acces la despăgubiri*;

f) *modul și condițiile în care victimele au dreptul la interpretare și traducere*;

g) în cazul în care victimele își au reședința în alt stat membru decât cel în care a fost comisă infracțiunea, *orice măsură, procedură sau instrument specific care este disponibil pentru a-și apăra interesele* în statul membru unde se stabilește primul contact cu autoritatea competentă;

h) *procedurile disponibile de formulare a plângerilor*, în cazul în care drepturile acestora nu sunt respectate de autoritatea competentă;

i) *datele de contact pentru comunicări*, cu privire la cauza lor;

j) *serviciile de justiție reparatorie* disponibile;

k) *modul și condițiile în care victimelor li se pot rambursa cheltuielile suportate*, ca urmare a participării la procedurile penale;

În ceea ce privește amploarea și gradul de detaliu al informațiilor menționate mai sus, precizăm că acestea pot varia în funcție de nevoile specifice și de situația personală a victimei, precum și de tipul sau natura infracțiunii (art. 4 din actul juridic european supus examinării).

Acest drept este prevăzut în dispozițiile art. 4 și 5 din Legea nr. 211/2014 privind unele măsuri pentru protecția victimelor criminalității, cu modificările și completările ulterioare.

1.3. Drepturile victimei în momentul formulării unei plângeri. Toate statele membre vor lua măsuri prin care să se asigure că victimele primesc o confirmare scrisă, de înregistrare a plângerii formulate și depuse la autoritatea competentă a unui stat membru.

Victimele care doresc să formuleze o plângere, referitoare la o infracțiune, și care nu înțeleg sau nu vorbesc limba autorității competente, vor avea posibilitatea de a formula plângerea într-o limbă pe care o înțeleg, sau vor primi asistența lingvistică necesară, atunci când se află pe teritoriul unui alt stat membru, decât în cel în care își au reședința.

În ipoteza în care solicită, victimele care nu înțeleg sau nu vorbesc limba autorității competente, vor primi, în mod gratuit, o traducere a confirmării scrise de înregistrare a plângerii lor, într-o limbă pe care o înțeleg (art. 5 din actul normativ european examinat).

Acest drept este prevăzut în art. 4 din Legea nr. 211/2014 privind unele măsuri pentru protecția victimelor criminalității, cu modificările și completările ulterioare.

1.4. Dreptul victimei de a primi informații cu privire la propria cauză. Pe teritoriile statelor membre, victimele infracțiunilor vor fi informate, fără întârzieri inutile, cu privire la dreptul lor de a primi următoarele informații, privind procedurile penale inițiate ca urmare a plângerii privind infracțiunea care afectează victima:

- orice decizie de a nu continua sau de a înceta ancheta sau de a nu începe urmărirea penală împotriva autorului infracțiunii;

- data și locul procesului și natura acuzațiilor împotriva autorului infracțiunii;

De asemenea, în raport cu rolul lor în sistemul judiciar, victimele sunt informate, fără întârzieri inutile, cu privire la dreptul lor de a primi următoarele informații:

- orice hotărâre finală pronunțată într-un proces;

- informații care să îi permită victimei să ia la cunoștință de stadiul procedurilor penale, cu excepția situației excepționale în care desfășurarea corespunzătoare a cauzei ar putea fi afectată printr-o astfel de informare.

Informațiile care privesc deciziile organelor judiciare menționate mai sus (avem în vedere deciziile de a nu continua, de a înceta, de a nu începe urmărirea penală sau decizia finală pronunțată în urma desfășurării unui proces), vor cuprinde motivarea sau un rezumat succint al motivării respective hotărâri, cu excepția cazului unei hotărâri aparținând unui juriu sau al unei hotărâri în care motivarea este confidențială, caz în care motivarea nu este furnizată în temeiul dreptului intern.

În toate împrejurările, dorința victimei de a primi sau nu informațiile menționate mai sus va avea forță obligatorie pentru autoritățile competente, cu excepția situației în care informațiile respective trebuie transmise în virtutea dreptului victimei de a avea o participare activă la procedurile penale. Orice modificare a opțiunii victimei, vor fi avute în vedere de organele abilitate ale statului membru în cauză.

De asemenea, în ipoteza în care persoana aflată în arest preventiv, urmărită penal sau condamnată, a fost eliberată sau a evadat din detenție, victima va fi informată. În același timp, victimele vor fi informate și cu privire la orice măsuri relevante adoptate pentru protecția lor în caz de eliberare sau evadare a autorului infracțiunii.

Victimele vor primi, la cerere, informațiile menționate mai sus, cel puțin în cazurile în care există un pericol sau în cazul unui risc identificat de prejudiciu la adresa acestora, cu excepția cazului în care există un risc identificat de prejudiciu la adresa autorului infracțiunii, care ar rezulta din notificare (art. 6 din actul normativ european examinat).

Acest drept este prevăzut în art. 4 din Legea nr. 211/2014 privind unele măsuri pentru protecția victimelor criminalității, cu modificările și completările ulterioare.

1.5. Dreptul victimei la servicii de interpretariat și traducere. În ceea ce privește dreptul la interpretariat și traducere, victimele care nu înțeleg sau nu vorbesc limba utilizată în procedurile penale la care participă, pot beneficia, la cerere și în mod gratuit, de servicii de interpretariat, în funcție de rolul care le revine în cadrul procedurilor penale din sistemul judiciar penal relevant, cel puțin la audierile și interogatoriile victimei în cadrul procedurilor penale, în fața organelor de cercetare și a autorităților judiciare, inclusiv în cursul interogatoriilor de către organele de poliție, precum și servicii de interpretariat în momentul participării active la audierile în fața instanței și a oricăror audieri intermediare care sunt necesare.

În cadrul procesului penal, fără a se aduce atingere dreptului la apărare, pot fi utilizate mijloace tehnice de comunicare, cum ar fi videoconferința, telefonul sau internetul, cu excepția cazului în care este necesară prezența fizică a interpretului, pentru ca victimele să-și poată exercita în mod corespunzător drepturile sau să poată înțelege procedura.

Victimele care nu înțeleg sau nu vorbesc limba utilizată în procedurile penale în care participă, beneficiază, la cerere și în mod gratuit, în raport cu rolul care le revine în cadrul procedurilor penale din sistemul judiciar penal respectiv, de traducerea informațiilor esențiale exercitării drepturilor lor în cadrul procedurilor penale, într-o limbă pe care o înțeleg, în măsura în care aceste informații sunt puse la dispoziția victimelor. Traducerile unor astfel de informații includ, cel puțin, orice hotărâre privind încetarea procedurilor penale referitoare la infracțiunea suferită de victimă, iar la cererea victimei, motivarea sau un rezumat succint al motivării respectivei hotărâri, cu excepția cazului unei hotărâri aparținând unui juriu sau unei hotărâri în care motivarea este confidențială, caz în care motivarea nu este furnizată în temeiul dreptului intern.

Potrivit dispozițiilor actului normativ european, statele membre se vor asigura că victimele care au dreptul să primească informații care privesc data și locul procesului, care nu înțeleg limba autorităților competente vor primi, la cerere, o traducere a informațiilor la care au dreptul.

Față de modul în care sunt formulate aceste dispoziții, avem unele rezerve care în final conduc la încălcarea dreptului la interpretare și traducere, deoarece, în opinia noastră, în cadrul unui proces penal, toate victimele au dreptul să primească informații cu privire la data și locul procesului care are ca obiect judecarea cauzei în care acestea au avut calitatea de victimă.

Apreciem că prezența victimelor la proces nu poate fi obligatorie, obligatoriu fiind dreptul la informare cu privire la data și locul unde are loc respectivul proces.

În același timp, victima poate prezenta o cerere motivată, prin care solicită ca un document de la dosar să fie considerat esențial. Nu se poate impune obligația organelor judiciare abilitate, de a traduce acele părți din documentele esențiale, care nu sunt relevante pentru obiectivul de a permite victimei să participe în mod activ la procedurile penale.

Din interpretarea dispozițiilor menționate mai sus rezultă că, organele judiciare ale statului membru respectiv sunt cele care stabilesc ce părți din documente sunt esențiale pentru cauză, iar victima are doar posibilitatea de a solicita ca un document să fie considerat a fi esențial.

În anumite împrejurări, o traducere orală sau un rezumat oral al documentelor esențiale, poate fi furnizat în locul unei traduceri scrise, cu condiția ca o astfel de traducere orală sau rezumat oral să nu prejudicieze caracterul echitabil al procedurilor.

În cazurile în care solicitarea victimei este refuzată, aceasta poate contesta măsura refuzului, potrivit dreptului intern.

Atât interpretarea și traducerea, cât și examinarea unei contestații, la o hotărâre de a nu asigura interpretarea sau traducerea, nu trebuie să prelungească procedurile penale într-un mod nerezonabil (art. 7 din actul normativ european examinat).

Acest drept este prevăzut în art. 4 din Legea nr. 211/2014 privind unele măsuri pentru protecția victimelor criminalității, cu modificările și completările ulterioare.

2. Sprijinul acordat victimelor de către serviciile de sprijinire a victimelor criminalității

Toate statele membre vor lua măsuri pentru a asigura victimelor accesul la serviciile confidențiale de sprijinire a victimelor, în mod gratuit, care acționează în interesul victimelor, înainte, în timpul și pentru o durată adecvată după încetarea procedurilor penale. De asemenea, membrii familiei vor avea acces la serviciile de sprijinire a victimelor, în conformitate cu necesitățile lor și cu gravitatea prejudiciului suferit ca urmare a infracțiunii comise împotriva victimei.

De asemenea, se vor adopta măsuri specifice pentru instituirea unor servicii specializate, gratuite și confidențiale de sprijinire a victimelor, în plus sau ca parte integrantă a serviciilor generale de sprijinire a victimelor sau pentru a permite organizațiilor de sprijinire a victimelor să facă apel la entități specializate existente care oferă astfel de sprijin specializat. Atât victimele, cât și membrii lor de familie, au acces la aceste servicii în conformitate cu nevoile lor specifice, și eventual cu gradul de vătămare suferit ca urmare a infracțiunii comise împotriva victimei.

În ceea ce privește organizarea acestor servicii, acestea pot fi instituite ca organizații publice sau neguvernamentale și pot fi organizate pe bază profesională sau voluntară.

În toate împrejurările, accesul la serviciile de sprijinire a victimelor nu va depinde de formularea de către victimă a unei plângeri formale în fața unei autorități competente, cu privire la comiterea unei infracțiuni (art. 8 din actul juridic european examinat).

În ceea ce privește competențele acestor servicii, actul normativ european prevede că acestea vor furniza cel puțin:

- informațiile, consilierea și sprijinul relevante, pentru exercitarea drepturilor care revin victimelor, inclusiv în ceea ce privește accesul la sistemele publice naționale de despăgubire, în cazul daunelor penale, precum și cu privire la rolul victimelor în cadrul procedurilor penale, inclusiv pregătirea pentru participarea la proces;

- informații privind trimiterea directă la orice servicii specializate de sprijinire relevante existente;
- sprijinul emoțional și, dacă este disponibil, cel psihologic;
- consiliere privind aspectele financiare și practice, subsecvente infracțiunii;

- consiliere cu privire la riscurile de victimizare secundară și repetată, sau de intimidare și răzbunare, precum și la prevenirea acestora, cu excepția cazului în care este furnizată de alte servicii publice sau private;

Se vor lua măsuri pentru încurajarea serviciilor de sprijinire a victimelor, pentru acordarea unei atenții deosebite nevoilor specifice ale victimelor care au suferit un prejudiciu considerabil, ca urmare a gravității infracțiunii.

De asemenea, serviciile specializate de sprijinire a victimelor vor institui și pune la dispoziție cel puțin:

- adăposturi sau orice altă cazare provizorie, adecvată pentru victimele care au nevoie de un loc sigur din cauza unui risc iminent de victimizare secundară și repetată sau de intimidare și răzbunare;

- sprijin orientat și integrat, pentru victimele cu nevoi specifice, precum și pentru victimele violenței sexuale, victimele violenței bazate pe gen și victimele violențelor în cadrul unor relații apropiate, inclusiv sprijin în cazul traumelor și consiliere (art. 9 din actul normativ european examinat).

3. Protecția victimelor criminalității în dreptul român, în ceea ce privește furnizarea de informații și sprijinul acordat

În dreptul român protecția victimelor criminalității este reglementată prin dispozițiile Legii nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor [14], cu modificările și completările ulterioare.

De la adoptarea sa și până la momentul actual, actul normativ în cauză a suferit numeroase modificări și completări, odată cu adoptarea următoarelor acte normative: Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 113 din 17 octombrie 2007 [15], Legea nr. 76/2012 [16] și Legea nr. 255/2013 [17].

În vederea asigurării protecției victimelor infracțiunilor, actul normativ reglementează unele măsuri de informare a victimelor infracțiunilor, cu privire la drepturile acestora, precum și de consiliere psihologică, asistență juridică gratuită și compensație financiară, Ministerul Justiției, prin Consiliul Superior al Magistraturii, și Ministerul Administrației și Internelor, având obligația de a asigura specializarea personalului, care stabilește legături directe cu victima.

Fără a proceda la examinarea actului normativ la care am făcut referire, reținem că potrivit dispozițiilor acestuia, organele judiciare abilitate au obligația de a înștiința victimele infracțiunilor cu privire la:

- serviciile și organizațiile care asigură consiliere psihologică sau orice alte forme de asistență a victimei, în funcție de necesitățile acesteia;

- organul de urmărire penală la care pot face plângere;

- dreptul de asistență juridică și instituția unde se pot adresa pentru exercitarea acestui drept;

- condițiile și procedura pentru acordarea asistenței juridice gratuite;

- drepturile procesuale ale persoanei vătămate și ale părții civile;

- condițiile și procedura pentru a beneficia de dispozițiile art. 113 din Codul de procedură penală, precum și de dispozițiile Legii nr. 682/2002 privind protecția martorilor, cu modificările ulterioare; precizăm că potrivit dispozițiilor art. 113 C. proc. pen., *atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege referitoare la statutul de martor amenințat sau vulnerabil, ori pentru protecția vieții private sau a demnității, organul de urmărire penală poate dispune față de persoana vătămată ori față de partea civilă, măsurile de protecție prevăzute la art. 125-130, care se aplică în mod corespunzător*; în cuprinsul art. 125-130 sunt prevăzute dispoziții referitoare la protecția martorilor amenințați și a martorului vulnerabil;

- condițiile și procedura pentru acordarea compensațiilor financiare de către stat;

- dreptul de a fi informate, în cazul în care inculpatul va fi privat de libertate, respectiv condamnat la o pedeapsă privativă de libertate, cu privire la punerea acestuia în libertate în orice mod, conform Codului de procedură penală;

Toate informațiile menționate mai sus vor fi aduse la cunoștința victimei de către organul judiciar la care aceasta se prezintă.

Informațiile prevăzute mai sus se aduc la cunoștința victimei într-o limbă pe care o înțelege, și, i se înmânează, sub semnătură, un formular cu informațiile menționate mai sus; dacă victima nu poate sau refuză să semneze, se va întocmi un proces-verbal.

În ipoteza în care victima este cetățean român, ce aparține unei minorități naționale, i se pot aduce la cunoștință informațiile menționate mai sus în limba sa maternă.

Îndeplinirea obligațiilor menționate mai sus se consemnează într-un proces-verbal, care se înregistrează la instituția din care face parte organul judiciar respectiv (art. 4 din actul normativ în cauză așa cum a fost modificat prin art. 68 din Legea nr. 255/2013).

De asemenea, pentru a veni în sprijinul victimelor, Ministerul Justiției și Ministerul Administrației și Internelor, cu sprijinul Ministerului Comunicațiilor și Tehnologiei Informației, vor asigura funcționarea unei linii telefonice disponibile permanent pentru informarea victimelor infracțiunilor, cu acces gratuit, la un număr național unic.

Tot pentru a veni în sprijinul victimelor, informațiile menționate mai sus se vor publica și pe pagina de Internet a Ministerului Justiției, Ministerului Administrației și Internelor, unităților de poliție și parchet, precum și la nivelul instanțelor.

În ceea ce privește consilierea psihologică, aceasta se acordă gratuit, la cerere, pentru victimele următoarelor infracțiuni sau categorii de infracțiuni: tentativa la infracțiunea de omor și omor calificat (art. 188 și art. 189, raportat la art. 32 alin. (1) C. pen.), violență în familie (art. 199 C. pen.), infracțiunile intenționate care au avut ca urmare vătămarea corporală a victimei, viol, agresiune sexuală, act sexual cu un minor și coruperea sexuală a minorilor (prevăzute în art. 218-221 C. pen.), rele tratamente aplicate minorului (art. 197 C. pen.), precum și pentru infracțiunile de trafic și exploatare a persoanelor vulnerabile și tentativa la acestea.

Consilierea psihologică gratuită menționată mai sus se acordă pe o perioadă de cel mult 3 luni, iar în cazul victimelor care nu au împlinit vârsta de 18 ani, pentru o perioadă de cel mult 6 luni, cu condiția ca infracțiunea să fie comisă pe teritoriul României, sau dacă este comisă în afara teritoriului României, victima să fie cetățean român sau străin care locuiește legal în România.

Actul normativ la care facem referire, prevede și o serie de dispoziții care reglementează asistența juridică gratuită a victimelor infracțiunilor.

Într-o concluzie generală, se poate aprecia că prin adoptarea actului normativ la care am făcut referire, statul român a asigurat protecția victimelor infracțiunilor la un nivel ridicat, comparabil cu legislația europeană în domeniu.

Concluzii și opinii critice

Examinarea modului în care Uniunea Europeană asigură, din punct de vedere legislativ, protecția victimelor infracțiunilor în ceea ce privește furnizarea de informații și sprijin, ne permite formularea unor concluzii de apreciere, dar și a unor opinii critice, menite să conducă la perfecționarea sistemului legislativ european în domeniu.

Astfel, se poate aprecia că adoptarea actului normativ european s-a impus cu necesitate, pe fondul existenței unor disfuncțiuni în sistemele legislative ale unor state membre, disfuncțiuni care conduceau de multe ori la încălcarea drepturilor victimelor unor infracțiuni comise pe teritoriul unor state membre.

În acest context, se poate aprecia utilitatea actului normativ examinat, în condițiile în care mișcarea persoanelor și bunurilor pe teritoriul Uniunii Europene devine din ce în ce mai evidentă, iar posibilitatea victimizării poate să apară, în orice moment în care o persoană se află pe teritoriul unui alt stat membru decât statul său de reședință.

Cu toate că, în esența sa, actul normativ vine să reglementeze o problemă destul de controversată și de multe ori abandonată de către unele state, respectiv, problema sprijinirii victimelor infracțiunilor, totuși, această reglementare pare a fi insuficientă și perfectibilă.

O primă observație critică pe care o formulăm, vizează dispozițiile art. 7 alin. (4) unde se arată că *statele membre se asigură că victimele care au dreptul să primească informații privind data și locul procesului, în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) lit. b), și care nu înțeleg limba autorității competente primesc, la cerere, o traducere a informațiilor la care au dreptul.*

Credem că formularea acestui text este cel puțin perfectibilă, deoarece dreptul de a primi informații, cu privire la data și locul procesului, trebuie asigurate fiecărei victime. Credem că, indiferent de natura infracțiunii, gravitatea acesteia, calitatea victimei sau a autorului, locul sau timpul comiterii, toate victimele trebuie să beneficieze de acest drept, care nu poate fi îngrădit din nici un motiv.

O altă dispoziție cel puțin discutabilă, este prevăzută în art. 7 alin. (5), unde se prevede că *victimele pot prezenta o cerere motivată pentru ca un document să fie considerat esențial. Nu se impune obligația de a traduce acele părți din documentele esențiale care nu sunt relevante pentru obiectivul de a permite victimelor să participe în mod activ la procedurile penale.*

Din interpretarea textului criticat rezultă că, documentele esențiale, necesar a fi traduse victimei sau unele părți din acestea, sunt stabilite de organul judiciar, iar victima are doar posibilitatea de a solicita printr-o cerere motivată ca un document sau altul să fie considerat esențial.

Credem că, pentru a se asigura victimei posibilitatea de a participa la proces în cunoștință de cauză, nu este necesară stabilirea documentelor esențiale de către organele judiciare, deoarece victima este cea care trebuie să ceară ce documente să îi fie traduse, și pe care le solicită să-i fie înmânate.

Considerăm că textul în sine este inutil, acesta urmând a fi reformulat astfel încât, organele judiciare să nu mai aibă posibilitatea de a refuza traducerea unor documente solicitate de către victimă, și nici refuzarea acesteia pe motiv că documentele respective nu sunt esențiale.

O altă opinie critică, se referă la posibilitatea organelor judiciare de a furniza victimei o traducere orală sau un rezumat oral al documentelor esențiale, în locul unei traduceri scrise.

Pentru a se evita unele abuzuri, considerăm că se impune a se menționa, în textul art. 7 alin. (7), ca această procedură să constituie o excepție, urmând a fi completată ulterior de o traducere scrisă.

O ultimă observație pe care o formulăm, vizează necesitatea prevederii unor dispoziții, care să oblige organele judiciare ale statului membru, să acorde o atenție sporită unor asemenea cauze, acestea urmând a fi soluționate în temeiul dreptului său intern, într-o perioadă mai scurtă de timp, având în vedere condițiile speciale în care se află victima infracțiunii.

Referințe

[1] Alexandru Boroi, Ion Rusu, *Cooperarea judiciară internațională în materie penală, Curs master*, Editura C.H. Beck, București, 2008, p. 5;

[2] Ion Rusu, Minodora-Ioana Balan-Rusu, *The European Arrest Warrant, Romanian and European Legislation, Doctrine and Jurisprudence*, Danubius University, LAP LAMBERT Academic Publishing, Saarbrücken, Deutschland/Germany, 2013, pp. 44-67;

[3] Alexandru Boroi (Coordonator), Ion Rusu, Minodora-Ioana Rusu, *Tratat de cooperare judiciară internațională în materie penală*, Editura C.H. Beck, București, 2016, p. 18 ;

[4] Minodora-Ioana Rusu, *Asistența judiciară în materie penală la nivel european*, Editura Universul Juridic, București, 2015, p. 64;

[5] Alexandru Boroi, Ion Rusu, Minodora-Ioana Balan-Rusu, *The Judicial Cooperation in Criminal Matters in the European Union, EU Judicial Cooperation*, Danubius University, LAP LAMBERT Academic Publishing, Saarbrücken, Deutschland/Germany, 2012, p. 136;

[6] Decizia-cadru 2001/220/JAI a Consiliului din 15 martie 2001 privind statutul victimelor în procedurile penale, publicată în JO L 82 din 22.03.2001;

[7] Programul de la Stockholm - o Europă deschisă și sigură în serviciul cetățenilor și pentru protecția acestora, publicat în JO C 115 din 04.05.2010;

[8] Directiva 2011/99/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind ordinul european de protecție, publicat în JO L 338 din 21.12.2011;

[9] Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, publicată în JO L 101 din 15.04.2011;

[10] Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile, publicată în JO L 335 din 17.12. 2011;

[11] Rezoluția Parlamentului European din 26 noiembrie 2009 referitoare la eliminarea violenței împotriva femeilor, publicată în JO C 285 E din 21.10.2010;

[12] Rezoluția Parlamentului European din 5 aprilie 2011 referitoare la prioritățile și structura unui nou cadru al politicii UE de combatere a violenței împotriva femeilor, publicată în JO C 296 E din 02.10.2012;

[13] Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului, publicată în JOUE L 315 din 14.11.2012;

[14] Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru protecția victimelor infracțiunilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 505 din 04.06.2004, cu modificările și completările ulterioare;

[15] Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 113 din 17 octombrie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 729 din 26.10.2007;

[16] Legea nr. 76/2012 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 365 din 30.05.2012;

[17] Legea nr. 255/2013 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 515 din 14.08.2013;